

Tekst en fotografie:
Gerrit Otten, KAD

Klein beestje, grote schade: het papiervisje

- Het papiervisje (*Ctenolepisma longicaudatum* Escherich) is verzot op koolhydraten die onder andere in de lijm van behang en boeken verwerkt zit. In bibliotheken en voor postzegelverzamelaars kan het papiervisje een ware 'terminator' zijn. Het diertje voelt zich behaaglijk bij een temperatuur van meer dan 23° C. Mede door zijn leeftijd (afhankelijk van temperatuur en vochtigheid 7-8 jaar!) kan een papiervisje tot een ware plaag uitgroeien.

Vroeger in de jaren zestig, stonden in de winter de bloemen op de ramen. Als je het bed uitkwam, met je voeten op het koude zeil, werden dagelijks snelheidsrecords gebroken om de warme kolenhaard in de huiskamer te bereiken. Met het toenemen van de isolatie van woningen en de introductie van centrale verwarming, hebben wij onbewust een geschikte biotoop geschapen voor allerlei (sub)-tropische diersoorten die wij als ongewenst beschouwen. Kakkerlakken en faraomieren gedijen uitstekend bij een temperatuur van rond de 20 - 22°C. De introducties van nieuwe diersoorten volgen elkaar in rastempo op.

Juist determineren is een vereiste

Bij bewoners en gebruikers van gebouwen is het torpedo-achtige papiervisje (*Ctenolepisma longicaudatum* Escherich) een vrijwel onbekend diertje. Ook werd door de plaagdierbranche het papiervisje jarenlang verward met het ovenvisje (*Thermobia domestica* Packhard), een diersoort die er een nagenoeg gelijke leefwijze op nahoudt. Ook word het papiervisje veelal verward met het 'onschuldige' zilversvisje (*Lepisma saccharina* L.) dat in vele gebouwen voorkomt. Waar het zilversvisje het aflegt bij een relatieve luchtvochtigheid van minder dan 50 procent, is het papiervisje, als het zich eenmaal heeft genes-teld, alleen nog chemisch te bestrijden, met recht de laatste jaren een stijger met stip in de ongedierte top tien. Door de sterke gelijkenis van de drie genoemde insecten is het absoluut noodzakelijk een determinatie uit te (laten) voeren. In voorkomende gevallen kunt u het -tegen een standaard tarief van € 37,50 exclusief BTW - naar het KAD opsturen. Binnen 2 tot3 werkdagen hebt u dan uitsluitel.

Het papiervisje (*Ctenolepisma longicaudatum* Escherich)

Lekker warm

Papiervisjes komen vrij algemeen voor in verwarmde gebouwen. Zij komen daar nogal eens terecht doordat ze met producten of materialen meekomen. Ook kunnen zij zich in aaneengesloten gebouwen in verticaal en horizontaal verplaatsen. Papiervisjes gedijen alleen in een warme omgeving. Bij een temperatuur beneden 22° C. komen hun eitjes niet uit.

Uiterlijk en leefwijze

Het papiervisje is een vleugelloos insect van ongeveer 12 millimeter. Zijn lichaam is bedekt met fijne schubben. Het heeft twee lange antennes aan de kop en drie lange staartdraden aan het achterlijf.

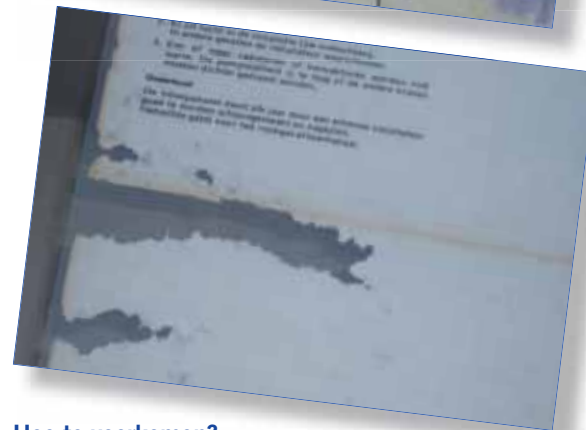
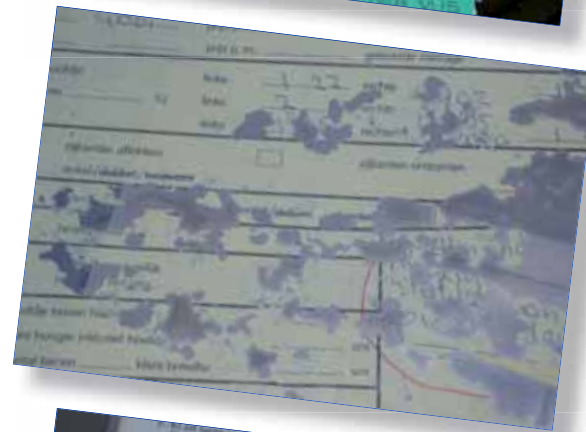
De kleur is grijsachtig en enigszins gespikkeld aan de rugzijde. Het kruipt met snelle, slangachtige bewegingen. Papiervisjes zijn lichtschuw en leven overdag verscholen. Ze eten voornamelijk koolhydraathoudend voedsel, zoals zetmeel en suikers. Daarnaast hebben ze een geringe behoefte aan eiwit en vetten. Ook kunnen papiervisjes circa 100 dagen zonder voedsel. Hun voorkeurstemperatuur is 32° C. met een niet al te vochtige lucht.

Schade

Indien papiervisjes in grote aantallen voorkomen, kunnen zij aanzienlijke schade veroorzaken, onder andere aan papier, behang, boeken, affiches, kleding en wandbedekking van synthetisch materiaal. In archieven en postzegelverzamelingen kunnen zij zeer grote schade aanrichten.

Het zilversvisje (*Lepisma saccharina* L.)

Hoe te voorkomen?

Houd de woning schoon en de temperatuur (bijvoorbeeld bij archief ruimten) zo laag mogelijk. Voorts bevelen wij aan om periodiek de dakgoten en het tussendakbeschoot te (laten) controleren op (verlaten) vogelnesten omdat papiervisjes hier graag 'logeren'.

Papiervisjes bestrijden

In woningen en gebouwen komen papiervisjes vaak voor op

zolders en bij verwarmingsinstallaties, dus op plaatsen waar de temperatuur aangenaam is. Als men in de herfst de ramen en deuren tegen elkaar opent, wordt al een aardige reductie tot stand gebracht. Te allen tijde dient bij overlast van papiervisjes een onderzoek te worden ingesteld naar de oorzaak en verspreiding (inventarisatie). Deze inventarisatie dient niet alleen binnen de woning (slaapkamers, zolder e.d.) plaats te vinden, maar ook in aangrenzende woningen, verwarmde kruipruimten, verlaagde plafonds etc.

De behandeling bestaat uit een chemische naden- en kierenbestrijding door middel van het aanbrengen van een voor dit doel toegelaten residueel werkend insecticide. Na 6-8 dagen is de residuele werking van de toegepaste biocide uitgewerkt en dient een inspectie te worden uitgevoerd op het resultaat. Zo nodig een nabehandeling uitvoeren.

NB door de intensieve voorbereiding en nazorg van een 'naden- en kierenbehandeling' met de huidige toegelaten biociden, wordt het steeds moeilijker om medewerking te krijgen van bewoners/gebruikers om een complete bestrijding in woningen/gebouwen uit voeren. Alternatieve methoden (warmtebehandeling) zijn in ontwikkeling. Ook een minder belastend middel zoals de gel tegen kakkerlakken zou een welkome toevoeging zijn voor het beheersen van dit met stip stijgende plaagdier in Nederland.

De wering en bestrijding van het zilversvisje

Een lage luchtvochtigheid (50% of lager) veroorzaakt een grote mortaliteit (doding) onder zilversvisjes. Dit bereikt men door ruimten droog te stoken en te ventileren. Nog enkele weringstips zijn:

- ter voorkoming van condensvocht isoleren van koudwaterleidingen binnenshuis met een daarvoor bestemd isolatiemateriaal.
- droog houden van de voet van toiletput, wastafelzuil, bad (droogmaken en voldoende ventilatie in toilet/badkamer)
- voldoende ventilatie van kruipruimte onder gebouwen en temperatuur < 15° C.

Alleen in hoge uitzondering, bij grote aantallen en veel schade (als papiervisjes) kan men een chemische bestrijding toe passen die identiek is aan de bestrijding van papiervisjes. Een bestrijdingsactie levert echter geen blijvend resultaat op als de voor deze insecten gunstige omstandigheden blijven gehandhaafd.

OPROEP

Gezien het feit dat er een forse toename van meldingen over met name papiervisjes is, wil het KAD in de loop van dit jaar een onderzoek starten naar het voorkomen van franjestaarten (*Thysanura*) in Nederlandse gebouwen. Onderzoek is met name gericht op welke soort het betreft en de omstandigheden van de woning (isolatie) waardoor het zich kan verplaatsen en ontwikkelen.

Hiervoor zal een onderzoeksprotocol worden opgesteld. De daarbij behorende invulformulieren worden aan de gehele dierplaagbranche in Nederland verstuurd.

Vooruitlopend hierop kan men exemplaren van deze insecten naar het KAD sturen t.a.v. Mike Brooks. Graag met vindplaats (postcode en huisnummer), leeftijd en type woning, datum inspectie en omstandigheden. U ontvangt de uitslag (per email) van deze -gratis- determinatie dan binnen 3 weken.

Nadere informatie over het onderzoek kunt u verkrijgen bij Mike Brooks, mbrooks@kad.nl tel: 0317-419660.